

KIRKKO PORISSA
Porin ev.lut. seurakuntayhtymä

Porin evankelis-luterilaisen seurakuntayhtymän hautausmaiden hoitosuunnitelma 2024–2033

Sisällysluettelo

1. Yleistä	3
Hautaustoimen laadulliset tavoitteet.....	3
Ohjaava lainsäädäntö ja lupakäytännöt	3
2. Porin evankelis-luterilaisen seurakuntayhtymän hautausmaat.....	4
3. Hautaustoimen hoitovastuut ja omaisten hoitovastuut	4
Seurakuntayhtymän hautaustoimen hoitovastuu.....	4
Omaisten hoitovastuu	5
4. Hautainhoitorahaston toiminta ja sopimushautojen hoito	6
5. Hoitamattomat haudat.....	6
6. Määräaikaiset päättyvät haudat.....	7
7. Hautausmaiden vuosikello	7
8. Hautaukseen liittyvät toimintatavat.....	8
9. Yhteismuistomerkit, yhteiset muistelupaikat ja sankarihautausmaat.....	9
10. Hautausmaan kunnossapito	10
Hautausmaan kunnossapidon tavoite.....	10
Hautausmaan kunnossapidon laatupoikkeamat	11
Hautausmaan talvihoito	11
Hautausmaan puhtaanapito ja jätehuolto	12
Hautausmaan rakenteiden, varusteiden, kalusteiden ja laitteiden hoito.....	13
Hautausmaan kasvillisuuden, avoimien viheralueiden ja puuston hoito.....	13
Hautausmaan kunto- ja turvallisuustarkastukset ja -inventoinnit	16
Hautausmaan järjestelmien hoito ja käyttö	16
11. Hautausmaiden kunnossapidon resurssit	16
<i>Henkilöstö</i>	16
Koneet, laitteet, käsityökalut	17
Ajettava konekalusto.....	17
Moottorikäyttöiset pienkoneet.....	18
Käsityökalut	18
Huoltoon käytettävät koneet ja laitteet.....	18
Hautaamiseen liittyvät laitteet.....	18
Toimitilat.....	19
Huoltoalueet.....	19
12. Hautausmaan kunnossapidon kehittäminen.....	19
3-5 vuoden sisällä toteutettavia kehittämistavoitteita	19
5-10 vuoden sisällä toteutettavia kehittämistavoitteita	20

13. Porin ev.lut. seurakuntayhtymän hautausmaat.....	21
Porin Metsähautausmaa	21
Käppärän hautausmaa.....	23
Vanha hautausmaa.....	24
Reposaaren hautausmaa.....	25
Ahlaisten vanha ja uusi hautausmaa.....	26
Noormarkun hautausmaa	27
Lassilan hautausmaa.....	28
Lavian kirkkohautausmaa ja kappelihautausmaa.....	29
Pomarkun hautausmaa	31
Lopuksi.....	32

1. Yleistä

Hautaustoimen perustehtäviä ovat hautaaminen, hautarekisterin ylläpito, hautausmaiden kunnossapito sekä vahtimestarityöt kappeleissa ja hautausmaalla. Hautaustoimi palvelee omaisia ja hautausmaalla kävijöitä kaikissa hautaustoimeen liittyvissä asioissa. Hautaustoimi on näkyvä osa seurakunnan ja seurakuntayhtymän toimintaa ja tulee siten lähelle ihmistä. Hautaustoimi huolehtii myös hautapaikkojen riittävydestä. Hautausmaan kulttuuriperinnön vaaliminen on myös yksi hautaustoimen tärkeistä tehtävistä. Sopimushautojen hoitoa varten on erillinen hautainhoitorahasto.

Hautaustoimen laadulliset tavoitteet

Hautausmaan laadullisia tavoitteita ovat muun muassa:

- laadukas, asiantunteva, luotettava ja yhdenvertainen palvelu kaikille
- toimivan ja turvallisen työympäristön varmistaminen
- vainajan kohtelu hienotunteisesti
- olemassa olevien hautausmaiden, kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden alueiden ja hautojen kunnossapito hautausmaiden hoitosuunnitelman mukaisesti
- sankarihauta-alueiden kunnossapito hautausmaiden hoitosuunnitelman mukaisesti
- hautausmaiden toiminta kestävän kehityksen mukaisesti.

Ohjaava lainsäädäntö ja lupakäytännöt

Hautausmaiden kunnossapito perustuu seuraaviin lakeihin, asetuksiin, sääntöihin ja ohjeisiin:

- hautaustoimilaki (457/2003)
- kirkkolaki (652/2023), 3. luku, 28-37 §
- kirkkojärjestys (1055/1993), 17. luku
- muinaismuistolaki (295/1963)
- terveydensuojeluasetus (1280/1994), 7. luku, 39.–42. §
- järjestyslaki (612/2003)
- jätelaki (646/2011)
- ympäristönsuojelulaki (527/2014)
- maankäyttö- ja rakennuslaki (132/1999)
- vesilaki (587/2011)
- hautaustoimen ohjesääntö
- hautausmaakaava ja hautausmaan käyttösuunnitelma
- seurakuntayhtymän strategia
- kirkon ympäristödiplomi
- kunnan yleis- ja asemakaavat sekä ympäristö-, rakennus-, toimenpide- ja maisematyöluvat.

2. Porin evankelis-luterilaisen seurakuntayhtymän hautausmaat

Tämä hautausmaiden hoitosuunnitelma koskee kaikkia Porin ev.lut. seurakuntayhtymän hautausmaita, joita ovat Käppärän hautausmaa, Metsähautausmaa, Vanha hautausmaa, Reposaaressen hautausmaa, Ahlaisten uusi ja vanha hautausmaa, Noormarkun vanha ja uusi hautausmaa, Lassilan hautausmaa, Lavian kirkkomaa, Lavian kappelihautausmaa ja Pomarkun hautausmaa. Tämän hautausmaiden hoitosuunnitelman lisäksi hautausmaiden toiminnassa noudatetaan hautaustoimen ohjesääntöä sekä jokaisen hautausmaan osalta laadittua hautausmaakaavaa ja käyttösuunnitelmaa.

3. Hautausmaiden hoitovastuut ja omaisten hoitovastuut

Kuva 1 Hautausmaan kunnossapidon vastuut

Seurakuntayhtymän hautausmaiden hoitovastuu

Hautausvoimilain (457/2003) 5. luvun 13. pykälän mukaan hautausmaan ylläpitäjän tulee hoitaa hautausmaata sen arvoa vastaavalla ja vainajien muistoa kunnioittavalla tavalla. Hautausmaiden yleinen kunnossapito on seurakuntayhtymän hautausmaiden vastuulla.

Hautausmaiden vastuulla olevia hautausmaiden kunnossapitotoimia ovat:

- Hautausmaan kulkuväylien ja pysäköintialueiden kunnossapito.

- Hautausmaiden yleisten alueiden kasvillisuuden kunnossapito.
- Hautausmaarakenteiden ja -kalusteiden kunnossapito (mm. portit, aidat, penkit, valaisimet, pyörätelineet, opasteet, hulevesijärjestelmät, kasteluvesijärjestelmä)
- Yleinen puhtaanapito ja jätehuolto.
- Yhteisten muistelupaikkojen kunnossapito.
- Sankarihauta-alueiden ja muiden merkittävien hauta-alueiden kunnossapito. Seurakuntayhtymä vastaa Ahlaisten, Noormarkun, Lassilan, Lavian ja Pomarkun sankarihauta-alueiden hoidosta. Porin kaupungin kanssa on sovittu yhteinen hoitovastuu Reposaaressa ja Keski-Porin kirkon sankarihauta-alueista.

Omaisten hoitovastuu

Kirkkolain (652/2023) 3. luvun 33 §:n mukaan hautausmaahan on hoidettava hautausmaan arvon mukaisesti ja yksittäisen haudan hoidosta vastaa hautaoikeuden haltija. Omaisten vastuulla on yksittäisen haudan hoito hautamuistomerkeineen sekä kasveille varattuun istutusalueeseen. Reunakivellisellä haudalla omaisten vastuulla on hoitaa myös reunakivien rajaama alue. Reunakivialueella sijaitsevan haudan pinnan hoito on omaisten vastuulla. Omaiset kustantavat kokonaisuudessaan yksittäisen haudan hoidon sekä hautamuistomerkin liittyvät hankinta- ja hoitokustannukset.

Omaisten hoitovelvoitteita ovat:

- Haudalle hankitun hautamuistomerkin hoito.

Omaisten huolehtii, että haudan muistomerkki (yleensä hautakivi) on asennettu suoraan ja turvallisesti paikoilleen ja tarkistaa hautamuistomerkin asennon vähintään kerran vuodessa. Hautamuistomerkki oikaistaan ennen kuin se on vaarassa kallistua ja kaatua ja ennen kuin se aiheuttaa haittaa tai tapaturman vaaraa hautausmaalla vierailuille ja hautausmaiden työntekijöille.

- Haudan kasveille varatun istutusalueen eli kukkapesän hoito kevät- ja syyspuhdistuksineen.

Kausikasvien eli kesäkukkien istuttaminen ei ole pakollista kasveille varattuun istutusalueeseen (kukkapesään). Ne voidaan korvata esimerkiksi monivuotisilla perennoilla, maanpeiteperennoilla tai sammalella tai pienikasvuisella (alle 30 cm) pensaalla. Haudalla voi olla myös leikattava nurmikko. Kun kasvillisuutta on istutettu haudalle, istutukset hoidetaan niin, etteivät rikkakasvit kasva hautausmaan yleisilmettä häiritsevästi ja etteivät kasvi-istutukset leviä istutusalueen ulkopuolelle eikä naapurihautojen puolelle tai täysikasvuisina ole haitaksi hautaamiselle tai hautausmaan hoidolle. Kausikasvien hoidossa huomioidaan myös, etteivät ne levitä kasvitaukoja ympäröiviin kasvustoihin. Kasvinsuojeluaineiden käyttö yksittäisen haudan hoidossa on kielletty.

- Nurmikon siistiminen hautamuistomerkin ja kasveille varatun istutusalueen ympäriltä.
- Haudalle tuoduista muistoesineistä huolehtiminen.
- Roskien ja muun jätteen (muun muassa palaneet hautakynttilät ja rikkoutuneet muistoesineet) poistaminen haudalta ja lajittelu asianmukaisella tavalla.
- Reunakivien rajaaman alueen hoito.
- Muistolehtoon ja muualle haudattujen vainajien yhteismuistelupaikalle tuotujen yksittäisten kukkien, koriste-esineiden ja lyhtyjen hoito. Lyhtyt tulee poistaa toukokuun alkuun mennessä. (Hautausmaalla vastaa muistelupaikkojen yleisilmeestä ja poistaa muutaman kerran vuodessa muistelupaikalle kerääntyneet esineet.)

- Seurakuntakohtaisen muun ohjeistuksen noudattaminen.

Kynttilöiden polttaminen haudalla ruohikko- tai maastopalovaroituksen aikaan on kielletty.

4. Hautainhoitorahaston toiminta ja sopimushautojen hoito

Hautaoikeuden haltija voi tehdä hauta-alueen hoidosta sopimuksen seurakunnan hautainhoitorahaston kanssa, jolloin seurakunta hoitaa hautaa hautainhoitorahaston sääntöjen mukaisesti. Hoitosopimus voidaan tehdä enintään hautaoikeuden hallinta-ajalle. Edellytyksenä hoitosopimukselle on, että hautamuistomerkki on asennettu turvallisesti, ja hautamuistomerkissä ei ole havaittavissa kallistumisen tai kaatumisen vaaraa. Haudan hoidosta perittävistä maksuista päättää yhteinen kirkkoneuvosto.

Hautainhoitorahaston vastuulla ovat omaisen tilaaman hoitosopimuksen mukaiset työt. Sopimushaudan hoitoon kuuluvat kukka-alueen kunnostaminen ja lannoitus, kukkien istutus, kastelu, kuihtuneiden kukkien nypkiminen sekä kasvinsuojelu tarvittaessa. Hautainhoitorahaston töitä ovat myös istutusalueen kanttaus, nurmen loppusiistintä siimaleikkurilla kukkapenkin ympäriltä, rikkaruohojen kitkeminen sekä hautakiven kevytpesu. Hoitokauden päättyessä hoitosopimukseen kuuluu myös seurakunnan istuttamien kukkien poisto ja kukka-alueen siistiminen.

Valtio, kunta, kulttuuriperintöä vaaliva yhdistys tai yksityishenkilö voivat myös huolehtia haudoista. Haudan hoidosta huolehtiminen ei tuota oikeutta hoidettavaan hautaan. Tällaisessa tilanteessa laaditaan seurakuntayhtymän ja haudan hoidosta vastaavan tahon välille sopimus, jossa sovitaan toimintatavoista.

5. Hoitamattomat haudat

Kirkkoneuvosto voi velvoittaa hautaoikeuden haltijan kunnostamaan haudan, jonka hoito on olennaisesti laiminlyöty. Haudan kunnostus on tehtävä vuoden määräajassa siitä, kun päätös on annettu hautaoikeuden haltijalle tiedoksi. Kirkkoneuvosto voi päättää hautaoikeuden menettämisestä, jollei laiminlyöntiä ole korjattu. Kunnostuskehotuksesta ja päätöksestä tiedotetaan kirkkolaisissa (10. luku 26. §) määritetyllä tavalla. Jos hautaoikeuden haltijasta tai hänen olinpaikastaan ei saada tietoa, ilmoitus hautaa koskevasta päätöksestä tai muusta hautaa koskevasta asiasta on pantava tiedoksi haudalle.

Haudan hoitamattomuuden seurannassa käytettävät kriteerit, joista yksi tai useampi toteutuu haudalla.

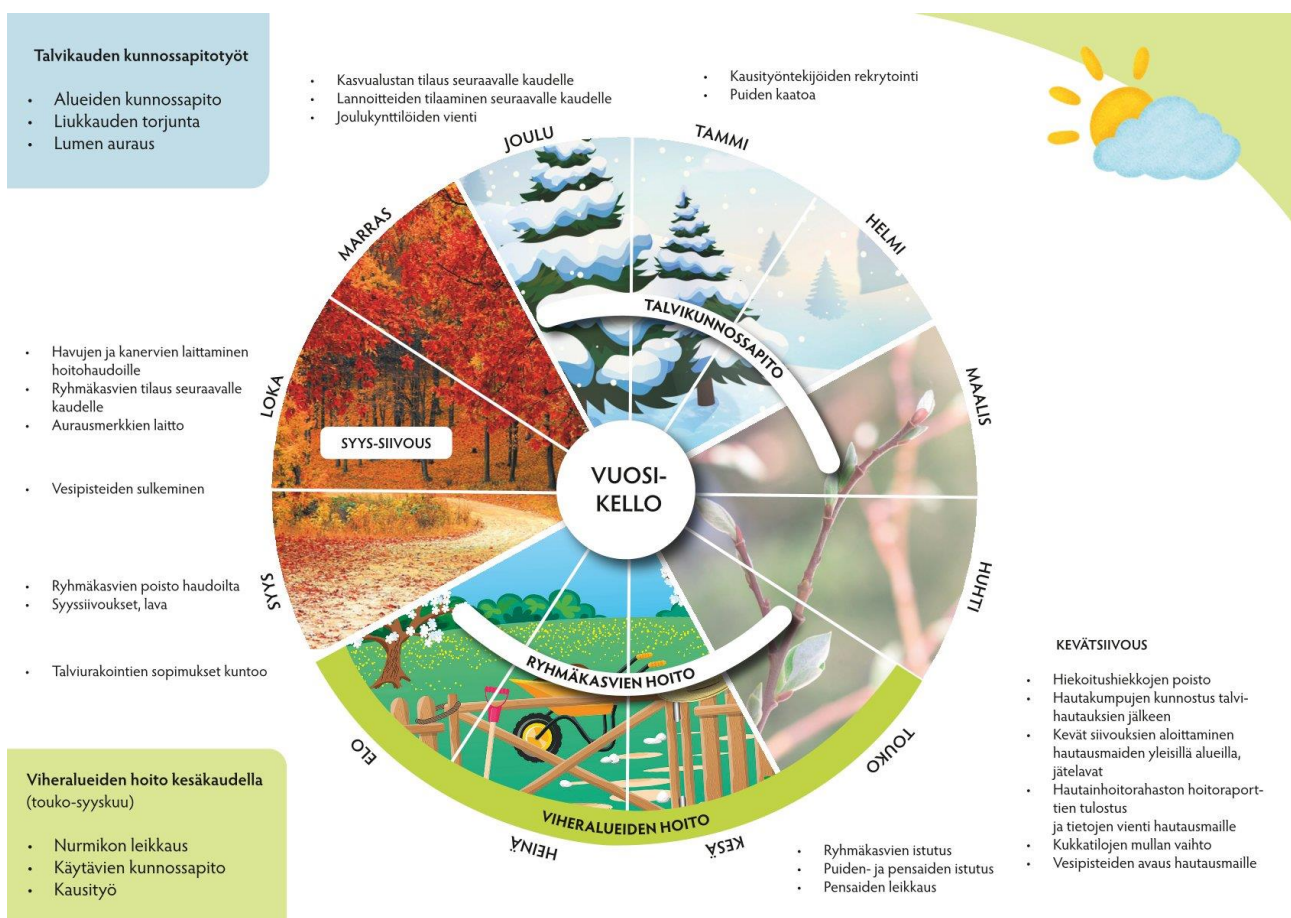
- Hauta on ollut selkeästi hoitamatta vähintään kaksi vuotta.
- Haudalla oleva muistomerkki on rikkoutunut, painunut, selkeästi vinossa, kaatumassa tai kaatunut tai laattakivi on pois telineeltään. Muistomerkin kallistuminen johtuu yleensä vinossa olevasta pohjakivistä. Turvallisuussyistä muistomerkkiä ei saa oikaista asentamalla pohjakiven ja taulukiven väliin irtoesineitä, vaan ainoa kyseeseen tuleva toimenpide on pohjakiven oikaisu.
- Muistomerkin teksteistä ei saa selvää.
- Kasveille varatulla istutusalueella tai reunakivien rajaamalla alueella kasvaa runsaasti ja häiritsevästi ruohovartisia tai puuvartisia kasveja, joita ei siihen ole istutettu tai haudalle istutettu kasvillisuus on levinnyt sille varatun istutusalueen ulkopuolelle. Pelkästään istutusalueella kasvavan monivuotisen perennan tai sammalen perusteella hautaa ei katsota hoitamattomaksi.
- Haudalla ei ole merkkejä, että siellä olisi käyty eikä seurakunnalle ole ilmoitettu hautaoikeuden haltijan yhteystietoja.

Hoitamattomuutta seurataan valokuvaamalla ja kirjaamalla hoitamattomat haudat vähintään kahden vuoden ajan. Vaarallisesta tai kaatuneesta kivistä voidaan antaa kunnostuskehoitus välittömästi.

6. Määräaikaiset päättyvät haudat

Hautaoikeus luovutetaan enintään 25 vuoden määräajaksi. Määräaikaisen haudan voimassaolosta määrätään kirkkolaisissa (3. luku 30. §). Määräaikaisen haudan hautaoikeus lakkaa ilman irtisanomista, mutta hautaoikeuden voimassaoloaika voidaan oikeudenhaltijan hakemuksesta jatkaa. Määräaikaisuuden päättyessä hautaoikeuden haltijalle lähetetään tieto asiasta kirjeitse, mikäli yhteystiedot on annettu. Niille haudoille, joilla ei ole nimettyä hautaoikeuden haltijaa eikä muuta yhteyshenkilöä, laitetaan ilmoitus asiasta haudalle. Mikäli omaiset eivät ole ryhtyneet toimenpiteisiin hallinta-ajan jatkamiseksi kahden vuoden kuluessa siitä, kun asiasta on tiedotettu, hallinta-aikaa ei voi enää jatkaa.

7. Hautausmaiden vuosikello

Kuva 2 Hautausmaiden vuosikello

toimenpide	Tammi	Helmi	Maalis	Huhti	Touko	Kesä	Heinä	Elo	Syys	Loka	Marras	Joulu
Talvihoidon valmistelutyöt										x	x	
Lumen poisto koneellisesti	x	x	x									x
Käsilumityöt (portaat, luiskat, jätepiستت)	x	x	x									x
Liukkauden torjunta	x	x	x									x
Aurausta haittaavien oksien karsiminen	x	x	x									x
Tykkylumen poisto	x	x	x									x
Hautausmaan porttien poistaminen/takaisin laitto				x						x		
Hiekoitushiekan poisto ja pölynsidonta			x	x	x							
Auraviihtojen poisto				x								
Roskien poisto	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Hautausmaan kevätsiivous				x	x							
Hautakenttien keräys					x							
Havujen ja kanervien poisto haudoilta					x							
Ylijäämämaiden kuljetus ja käsittely								x				
Kalusteiden ja varusteiden inventointi ja siirto hautausmaalle/talvivarastointiin					x					x		
Risujen kerääminen				x	x	x	x	x	x	x		
Vesipisteiden ja kastelukannujen käyttöönotto ja sulkeminen ja varastointi					x					x		
HHR Kukkapesien merkintä ja kunnostus					x	x						
Nurmikoiden keväkunnostus haustausten jäljiltä					x	x						
Pensaiden alasleikkaus, perennojen jakaminen								x	x			
HHR Ryhmäkasvien istutustyöt						x						
HHR Perennojen istutus					x	x						
HHR hoitokierrokset ja kastelu						x	x	x	x			
Ruoholeikkaus					x	x	x	x	x			
Siimaus						x	x	x	x			
Kitkentä					x	x	x	x	x			
Kasvitautilien ja tuholaisten tarkkailu						x	x	x	x			
Käytävien hoitotoimenpiteet							x	x	x			
Puiden ja pensaiden hoitotoimenpiteet					x	x	x	x	x			
Pensaiden muotoonleikkaus			x									
Puiden poisto		x	x									
Uusien puiden/pensaiden istutus					x	x						
Avoimien alueiden niitto ja niittojätteen keräys								x	x			
HHR Ryhmäkasvien ja varakukkien ja hoitotikkujen poisto									x	x		
HHR Kukkapesien mullan lisäys ja lannoitus					x	x						
HHR Varakukkamaan kunnostus					x							
Hautausmaan syysiiivous										x		
Lehtien puhaltaminen										x		
Haudankaivuuseen liittyvät toimet	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x

Taulukko 1 Hoitotoimenpiteiden sijoittuminen vuoden kierron mukaan

8. Hautaukseen liittyvät toimintatavat

Hautausmaa on ensisijaisesti hautaamista varten ja hautaamisen vuoksi hautausmaan turvallisuus, toimivuus ja viihtyisyys voivat tilapäisesti heikentyä. Siunauksiin ja hautauksiin liittyvistä toimenpiteistä aiheutuu hautausmaan yleisille tilapäistä haittaa ympäri vuoden. Hautaustoimen ohjesäännön mukaan tilapäisen haitan aiheuttaminen viereisille haudoille ei ole esteenä haudan avaamiselle. Naapurihaudoille haudankaivuusta aiheutuneet haitat minimoidaan ja korjataan.

Arkkuhautauksen yhteydessä haudalla olevat muistomerkit tai muut rakennelmat sekä kukkapesä kasveineen poistetaan haudalta hautauksen ajaksi. Kivien poisto ei sisälly hautausmaksuun, vaan kivien siirrosta laskutetaan erikseen. Hauta kaivetaan hautakartan määräämään paikkaan. Arkkuhaudan sortumisen estämiseksi maamassat tuetaan erilaisin sortumasuojin. Talvella käytetään roudansulattajia. Hautalankutukset ja -tuennat aiheuttavat hetkellistä vauriota viereisille haudoille ja pinnoille aiheutuneet vauriot pyritään korjaamaan heti haudan peiton yhteydessä.

Hautaustoimi kunnostaa haudan pinnan sulan maan aikana. Nurmialueilla sijaitseville haudoille kylvetään nurmi tiivistetyn mullan päälle. Reunakivellisillä haudoilla haudan pinta tasataan ja viimeistellään hiekalla omaisen hoitaman kivien asennuksen jälkeen. Kaikkien haudalla olevien muistomerkkien takaisin asennus kuuluu omaisen vastuulle. Käytännössä omainen tilaa kivien kunnostuksen ja asennuksen joltain alueella toimivalta kiviliikkeeltä.

9. Yhteismuistomerkit, yhteiset muistelupaikat ja sankarihautausmaat

Seurakunta vastaa useiden yhteismuistomerkkien hoidosta hautausmaa-alueilla. Sankarihauta-alueet kuuluvat hautausmaiden parhaiten hoidettuihin kohteisiin, joiden tarkkailu on jatkuvaa. Sankarihauta-alueen hoidon tavoitteena on alueen pitäminen sen arvoa vastaavassa kunnossa.

Keväisin hoitotyöt alkavat lumien sulettua risujen ja roskien keräämisellä, hiekoitushiekan poistamisella ja kynttiläjätteen siivoamisella. Nurmikon ja perennaistutusten talvivauriot paikataan. Perenna-alueiden hoitoon kuuluu lannoitus, kalkitus ja tarvittaessa mullan kuohkeutus ja lisääminen. Kukka-alueiden reunat kantataan. Mikäli sankarihautausmaa-alueisiin kuuluu muotoon leikattavia aitoja, ne leikataan muotoonsa vähintään kerran kasvukaudessa. Käytävät ja kiveykset pidetään turvallisina ja siisteinä. Rikkakasveja torjutaan mekaanisesti. Rakenteiden kuntoa tarkkaillaan säännöllisesti. Muistokivien tärkeimpiä toimenpiteitä on kesäkaudella kivien peseminen. Syksyllä sankarihautausmaa-alueet siistitään.

Yhteisten muistelupaikkojen ja yhteismuistomerkkien hoidon tavoitteena on yleisilmeen pitäminen siistinä, turvallisena ja viihtyisänä. Kasvillisuuden ja rakenteiden kuntoa tarkkaillaan säännöllisesti. Hoitotoimiin kuuluu palaneiden kertakäyttökynntilöiden ja rikkoutuneiden koriste-esineiden poistaminen kevätsiivouksen yhteydessä ja juhlapyhien yhteydessä. Kulkuväylät ja kiveykset pidetään puhtaina. Kesäkaudella kasvillisuusalueet ja käytävät kitketään kerran tai tarvittaessa. Tarvittaessa muistomerkkejä pestään tai harjataan liasta.

Tähän hoitosuunnitelmaan kuuluvat ainoastaan ne sankarihautausmaat, yhteismuistomerkit ja yhteiset muistelupaikat, jotka sijaitsevat jollakin Porin ev.lut. seurakuntayhtymän ylläpitämällä hautausmaalla ja joiden hoito on seurakunnan vastuulla. Kirkkopiholla sijaitsee erityisesti sotiin liittyviä muistomerkkejä, joita ei ole tässä yhteydessä lueteltu. Hautausmailla sijaitsee myös sotiin liittyviä muistomerkkejä, joiden hoito ei ole seurakunnan vastuulla, minkä takia niitä ei ole otettu mukaan tähän luetteloon.

Porin Vanhalla hautausmaalla on tyhjän sylin muistopaikka.

Käppärän hautausmaalla on muistolehto, muualle haudattujen muistomerkki, kaksi sisällissodan muistomerkkiä.

Metsähautausmaalla on muistolehto.

Reposaaren hautausmaalla on muistolehto, mikä toimii myös muualle haudattujen muistomerkkinä.

Ahlaisten uudella hautausmaalla on sisällissodan muistomerkki ja muistolehto.

Ahlaisten vanhalla hautausmaalla on sankarihautausmaa, muualle haudattujen muistomerkki ja sisällissodan muistomerkki.

Noormarkun hautausmaalla on sankarihautausmaa, muistolehto, muualle haudattujen muistomerkki ja sisällissodan muistomerkki.

Lassilan hautausmaalla on sankarihautausmaa, sisällissodan muistomerkki ja muualle haudattujen muistomerkki.

Pomarkun hautausmaalla on sankarihautausmaa, muistolehto, muualle haudattujen muistomerkki ja kaksi sisällissodan muistomerkkiä.

Lavian kappelihautausmaalla on sisällissodan muistomerkki.

Lavian kirkkohautausmaalla on sankarihautausmaa, muistolehto, sisällissodan muistomerkki ja nälkävuosien muistomerkki.

Kuva 3 Lassilan sankarihautausmaan perennahoito

10. Hautausmaan kunnossapito

Hautausmaan kunnossapidon tavoite

Hautausmaan kunnossapidon eli hoidon, korjauksen ja järjestelmien käytön tavoitteena on varmistaa hautausmaan toimivuus, viihtyisyys, esteettisyys ja turvallisuus sekä yleisilme. Tämän lisäksi kunnossapidon keinoin varmistetaan hautausmaan kulttuuriarvojen säilyminen ja vahvistuminen.

Asetettuihin kunnossapidon tavoitteisiin päästään suunnittelemalla hautausmaan hoito- ja korjaustehtävät sekä järjestelmien käyttö toteutettavaksi oikea-aikaisesti ja oikeilla työmenetelmillä. Tässä osassa esitetään hautausmaan:

- hoitotyöt
- hoitotöiden yleiset laatutavoitteet
- hoitotöiden laadunvalvonta
- työmenetelmien tarkennukset
- hoitotöihin tarvittava ajankäyttö ja resurssit
- erikseen sovittavat työtehtävät (mm. korjaukset)
- muut hoidon suunnittelussa ja hoidossa huomioitavat asiat.

Kuva 4 Syksyinen hetki Käppärän hautausmaalla

Hautausmaan kunnossapidon laatupoikkeamat

Rakennetulla viheralueella kunnossapidon laatupoikkeamia esiintyy vain vähän ja ne korjataan välittömästi. Toimintaviheralueella kunnossapidon laatupoikkeamia voi esiintyä lyhytkestoisesti ja ne korjataan mahdollisimman pian. Suoja- ja vaihettumisalueella kunnossapidon käyttöä ja turvallisuutta vaarantamattomia laatupoikkeamia voi esiintyä. Ne korjataan muiden kunnossapitotöiden ohella erikseen sovitulla tavalla.

Vaaraa aiheuttavat poikkeamat korjataan välittömästi. Turvallisuutta varantavat viat merkitään viipymättä varoittavin opastein ja sulkulaittein.

Hoitotöiden laatuvaatimukset ovat soveltuvilta osin Viherympäristöliitto ry:n julkaiseman *Viheralueiden kunnossapidon yleinen työselostus VKT 2021*-julkaisun mukaiset.

Hautausmaan talvihoito

Talvihoidon valmisteleviin töihin kuuluu mm. aurausviitoituksen asentaminen sekä erikseen sovittavista vesialtaista ja -rakenteista vesien poistaminen alueen muun syyskunnostuksen yhteydessä.

Lumenpoistotöihin kuuluvat mm. auraus, käsilumityöt, sohjon ja jään poisto hulevesikaivojen ritiläkansista, lumen kuormaus ja kuljetus.

Liukkauden torjuntaan kuuluu hiekoitus esimerkiksi sepelillä tai murskeella.

Hiekoitushiekat poistetaan kevätkunnostuksen yhteydessä päällysteiltä ja nurmikoilta,

Kuva 5 Talvi luo omat haasteensa hautausmaan hoitoon.

kasvillisuusistutuksista ja erikseen sovituilta niittyalueilta.

Lumenpoistoa, liukkauden torjuntaa, lumikasojen poiskuljetusta sekä viikonloppujen ja pyhäpäivien lumipäivystystä tehdään omana työnä tai urakoitsijan työnä kullakin hautausmaalla kohdekohtaisesti sovitusti.

Kirkkojen, kappeliin, seurakuntatalojen ja kiinteistöjen sekä hautausmaiden kulkuväylien kuljettavuus, esteettömyys ja turvallisuus tarkistetaan aina ennen tilaisuuksien alkua. Talvihoidon laatua ja alueiden turvallisuutta tarkkaillaan säännöllisesti muiden talvikauden kunnossapitotöiden ohella.

Talvihoito kohdentuu erikseen sovituille kulkuväylille ja portaille. Erikseen sovittavia työtehtäviä on kulkuväylältä haudalle johtavien saattoväylien lumenpoisto ja liukkauden torjunta sekä muistelupaikkojen lumenpoisto. Erikseen sovitaan myös viikonloppujen ja pyhäpäivien lumipäivystyksestä. Lumien läjityksestä ja läjityspaikoista sovitaan kohdekohtaisesti. Kun lumivallit ja lumen lähisijoituspaikat haittaavat kunnossapitoa, alueen käyttöä, turvallisuutta tai lumen määrä vaarantaa kasvillisuuden säilymistä.

Hautausmaan puhtaanapito ja jätehuolto

Hoitotöihin kuuluu roskien poisto (mm. irtoroskien keruu, roska-astioiden tyhjennys), päällysteiden, kalusteiden, varusteiden ja suojien sekä vesialtaiden ja -rakenteiden puhtaanapito, töhryjen poisto sekä kevät- ja syyskiivoukset.

Kirkkojen, kappeliin, seurakuntatalojen ja kiinteistöjen ulkoalueiden sekä hautausmaiden siisteys ja turvallisuus tarkistetaan aina ennen tilaisuuksien alkua niillä alueilla, joihin tilaisuus tai toiminta kohdentuu.

Puhtaanapidon laatua ja alueiden turvallisuutta tarkkaillaan säännöllisesti muiden kunnossapitotöiden ohella.

Siunaustilaisuuksien jälkeen haudoille jätetyt kukat ja kukkalaitteet poistetaan hautausmaaston ohjesääntö mukaisesti.

Muistelupaikoilta ja yhteismuistomerkkialueilta:

- Poistetaan palaneet kertakäyttöiset hautakynttilät, lyhdyt, rikkoutuneet koriste-esineet tarvittaessa.
- Puhdistetaan kulkuväylät ja kiveysalueet.
- Poistetaan huonoksi menneet ruukku- ja leikkokukat sekä muut kukkalaitteet ja muistokukat.

Kevät- ja syyskunnostustöiden yhteydessä alueelta poistetaan ylimääräinen kasvimassa, roskat ja muut alueelle kuulumattomat ainekset ja esineet. Kasvillisuusalueen hoitotyöt aloitetaan roudan sulettua, kun maa kestää liikkumisen ja on muokkaukelpoista. Kevätsiivouksen yhteydessä haudoilta poistetaan kertakäyttöiset hautakynttilät ja -lyhdyt, havut ja kanervat sekä muut talvikoristeet juhannukseen mennessä.

Alueiden roskien poisto tehdään kesäkaudella kerran viikossa tai tarvittaessa ja talvikaudella tarvittaessa. Nurmikkoalueilta roskat poistetaan ennen nurmikon leikkausta.

Sidotut päällysteet puhdistetaan kerran vuodessa tai sovittaessa. Kalusteiden puhdistus ja töhryjen poisto tehdään kerran vuodessa/tarvittaessa ja sovitaan erikseen.

Vaarallisten jätteiden hävittäminen sovitaan erikseen ja tilataan vaarallisia jätteitä käsittelevältä yritykseltä tai toimitetaan ongelmajätteitä vastaanottaviin toimipaikkoihin.

Hautausmaan puhtaanapidon ja jätehuollon suunnittelussa ja kunnossapidossa huomioitavia asioita:

- Omaisuudenhallintajärjestelmän (mm. paikkatietojärjestelmä) tietojen hyödyntäminen kunnossapidon suunnittelussa.
- Jätteen lajittelun jätejakeiden määrittely (mm. puu- ja rakennusjäte, metallijäte, keräyspaperi, keräyspahvi, biojäte, energiajäte, sekajäte, SER-jäte eli sähkö- ja elektroniikkaromu, ongelmajäte).
- Vaarallisten jätteiden varastointipaikkojen määrittäminen, kirjanpidon järjestäminen ja jätteiden turvallinen käsittely.
- Jättemäärien seuranta ja seurantatietojen käyttö jätehuollon suunnittelussa.
- Keräysastioiden oikea mitoitus, tyhjennysaikataulu ja pesu. Kevät- ja syyskunnostusten yhteydessä tarvitaan erillisiä lavoja.
- Jättemäärän vähentäminen ja jätteen kierrätysmahdollisuudet (mm. kasvijätteen kompostointi tai haketus, risuaitojen rakentaminen, ylijäämämaiden hyödyntäminen).
- Ylijäämämaiden välivarastointi ja jatkokäsittely. Ylijäämämaat haudatuilta alueilta sijoitetaan hautausmaa-alueelle. Muut ylijäämämaat voidaan toimittaa maankaatopaikalle.
- Jäte- ja lajittelupisteiden sijoittaminen.
- Jätteen lajittelun ohjeistus hautausmaalla kävijöille.
- Suositukset omaisille (mm. perennojen käyttö istutuksissa, siirtyminen lyhyissä poltettavien kynttilöiden käyttöön).
- Mahdolliset kevät- ja syystalkoot hautausmaalla kävijöille (mm. haravointitalkoot).

Hautausmaan rakenteiden, varusteiden, kalusteiden ja laitteiden hoito

Hautausmaarakenteiden tarkoituksena on muun muassa toimia hautausmaan hoidon tukena, palvella hautausmaakävijöitä ja hautausmaan hoitoa ja rajata hautausmaa ympäröivästä alueesta. Hautausmaan rakenteita ovat esimerkiksi muurit, portaat, valaisimet, kasteluvesipisteet, päällysteet, penkit ja jäteastiat. Vesialtaat, ilmoitustaulut ja opasteet kuuluvat myös hautausmaarakenteisiin.

Rakenteiden, varusteiden, kalusteiden ja laitteiden hoidon laatua ja turvallisuutta tarkkaillaan säännöllisesti muiden kunnossapitotöiden ohella ja rikkoutuneet korjataan tai vaihdetaan ehjiin. Hautausmaan rakenteiden, varusteiden, kalusteiden ja laitteiden hoitoa rytmittää vuodenaikojen vaihtuminen, minkä mukaan suunnitellut toimenpiteet toteutetaan. Irtonaiset kalusteet ja varusteet viedään talvisäilöön tai siirretään pois talvihoidon edestä ja roska-astioiden kannet pidetään lumesta vapaana talvella. Turvallisuutta vaarantavat vauriot korjataan välittömästi. Vesialtaiden ja -rakenteiden puhtautta ja toimivuutta seurataan viikoittain. Luonnonkivimuureista irronneet kivet asennetaan paikoilleen mahdollisimman pian. Kalusteiden, varusteiden ja päällysteiden pesu tehdään puhtaanapitoluokituksen mukaan. Päällystealueilta torjutaan rikkakasvillisuutta ja pintakäsittelyitä uusitaan tarvittaessa. Yhteismuistomerkit pestään kesäkaudella. Hautamuistomerkin hoidossa noudatetaan Museoviraston julkaisun *Hautamuistomerkkien hoito* ohjeita. Sankarihautausmaan hoidossa ja kunnostuksessa noudatetaan Museoviraston julkaisun *Sankarihautausmaiden perinne, hoito ja kunnostus* ohjeita.

Hautausmaan kasvillisuuden, avoimien viheralueiden ja puuston hoito

Hautausmaan kasvillisuuden hoitoon sisältyy nurmikoiden, kunnan sekä kausikasvi-, ryhmäruusu-, perenna-, sipuli- ja mukulakasvi-, pensas-, köynnös- ja puuistutusten hoito. Hautausmaan kasvillisuuden ja kasvillisuusalueiden hoitotoihin kuuluvat kevät- ja syyskunnostus, kalkitus, lannoitus ja kastelu, istutusalueen rajaus, rikkakasvien ja haitallisten vieraskasvien torjunta sekä kasvitautien ja tuholaisten torjunta. Avoimilla alueilla sekä puiden, pensaiden ja luonnonmuodostumien hoitotoimiin kuuluvat myös niitto ja niittojätteen käsittely sekä raivaus ja raivausjätteen käsittely. Perennat, sipuli- ja mukulakasvit jaetaan siinä vaiheessa, kun kasvu tai kukinta heikkenee liian tiiviin kasvuston seurakusena. Nurmi- ja kausikasvit kunnostetaan turvallisuuden vuoksi siinä vaiheessa, kun arkku tai urna maantuu ja maanpinta painuu.

Kasvillisuuden hoitotoimenpiteisiin kuuluvat myös leikkaus ja siistiminen. Siistimisellä tarkoitetaan sitä, että kasvillisuusalue on yleisilmeeltään kunnossapitoluokan ja suunnitelman mukaisella laadullisella tasolla. Kasvillisuuden ylihoitamista vältetään, kuten kuihtuneiden kukintojen, kasvijätteen tai lahoppuuston liiallista poistoa. Siistiminen tai siisti ei automaattisesti tarkoita esimerkiksi sitä, että kasvijätteet on tarpeen siivota pois kasvi-istutuksista. Kasvijätteet voidaan jättää ja/tai käsitellä esimerkiksi silppuamalla kasvi-istutusten kasvualustan katteeksi tai maanparannusaineeksi, kun ne eivät tee poikkeamaa kunnossapitoluokan määrittämistä muista vaatimuksista ja laadullisista tavoitteista. Siistimisellä tarkoitetaan myös hoitotöihin liittyvää työn jälkien siistimistä, jätteiden poisvientiä ja kunnossapitokohteen viimeistelyä ennen kohteesta poistumista.

Eryteisesti kiinnitetään huomiota kausikasvien ja istutettujen puiden kastelutarpeeseen. Kausikasvien kastelu aloitetaan ennen kuin kuivumisen merkkejä esiintyy. Puu- ja pensasvalinnat pyritään tekemään kasvupaikka huomioon ottaen kastelutarpeen vähentämiseksi. Puu- ja pensasistutuksia kastellaan kahtena ensimmäisenä kautena. Kastelutarve tarkastetaan jokaisella hoitokerralla. Kausikasvi-istutus kastellaan viikoittain koko kasvukauden ajan. Istutusastioissa tai -altaissa kasvavat kausikasvit tarvitsevat kastelua yleensä useammin kuin maassa kasvavat kausikasvit. Kastellaan mieluiten imeyttämällä vesi hitaasti kasvualustaan.

Maa-ainesten siemen- ja juuripankkia hyödyntämällä kasvitetuilla alueilla sekä luonnon monimuotoisuutta edistävillä biotooppipohjaisilla ja dynaamisilla kasvillisuusalueilla sovitaan erikseen, mitkä kasvilajit poistetaan rikkakasveina. Poistettaviksi rikkakasveiksi voidaan määrittää myös vieraslajeja (muita kuin haitallisia vieraslajeja), joita ei haluta kohteeseen.

Muita erikseen sovittavia työtehtäviä

- Kasvillisuusistutusten korjaus eli uusiminen, siirto ja poisto (mm. kuolleet ja huonokuntoiset puut).
- Kasvijätteen paikalleen jättäminen. Kasvijätettä (mm. oksia, risuja, nurmikun leikkuujätettä, lehtiä) voi hyödyntää istutusalueiden maanparantamisessa ja katteena.
- Kasvi-istutusten suojaaminen tuhoeläinvahinkojen estämiseksi.
- Kasvi-istutusten talvisuojaukset.
- Pensas- ja köynnösistutusten alasleikkaus.
- Puiden erikoisleikkaukset (mm. muotoon leikkaus, latvuksen pienentäminen, vuorimäntyjen typistäminen).
- Aukkopaikkojen korjaaminen nurmialueilla.
- Lahoppuun, pystyyn kuolleiden puiden, maapuiden, kantojen, puupölkkyjen ja risukasoja jättäminen lahoppuiksi.
- Raivausjätteen kierrättäminen lahoppuuna.

Haudankaivuutyöt saattavat aiheuttaa juuristovaurioita ja vaikuttavat pensaiden ja puiden säilymismahdollisuuksiin. Myös talvituhot ja muu alueen käyttäminen ja kuluminen aiheuttavat paikkaustarvetta. Mahdollisuuksien mukaan työkoneiden aiheuttamaa maan tiivistymistä pyritään estämään ja hallitsemaan.

Niitto- ja raivaustöissä otetaan huomioon lintujen pesimärauha. Pesimäaika sijoittuu pääosin huhti-heinäkuulle. Vieraslajien torjunnassa voi olla perusteltua niittää jo toukokuussa. Tällöin kiinnitetään erityistä huomiota maapesintäisten lintujen pesiin ja niittotekniikkaan. Lintujen pesät merkitään ja säästetään sekä vältetään niittoa niiden läheisyydessä. Eryteisesti niillä alueilla, joilla esiintyy maapesintäisiä lintulajeja säännöllisesti, suositaan myöhäistä niittoajankohtaa (elokuu).

Hautausmaan metsiä käsitellään jatkuvan kasvatuksen mukaisesti poimintahakkuin. Ainoastaan Porin metsähautausmaalla on varsinaista metsää, muiden hautausmaiden puusto on enemmän puistomaista.

Puiden poisto kiipeillen tehdään muun muassa kohteissa, joissa on varottava hautamuistomerkkien vaurioitumista puun poiston yhteydessä. Puun poisto kiipeillen kuuluu vaarallisiin töihin. Työntekijä on saanut asianmukaisen puunhoidon koulutuksen ja tehtävään perehdytyksen. Puun poisto kiipeillen tehdään aina pari- tai ryhmätyöskentelynä – ei koskaan yksin. Myrskytuhopuiden korjuu hautamuistomerkkien läheisyydessä vaatii erityistä tarkkuutta ja varovaisuutta. Myrskytuhopuiden korjuu tehdään aina pari- tai ryhmätyöskentelynä – ei koskaan yksin. Myrskytuhopuiden kaatamat ja vaurioittamat hautamuistomerkit dokumentoidaan esimerkiksi valokuvaamalla ennen töihin ryhtymistä. Myrskytuhopuiden kaatamat hautamuistomerkit asennetaan takaisin paikoilleen.

Dynaamisissa kasvi-istutuksissa hoitoa ei kohdisteta yksittäisiin kasveihin tai kasviryhmiin vaan hoidetaan kokonaisvaltaisemmin koko kasvillisuusaluetta luonnon monimuotoisuus huomioiden. Hoito ajoitetaan pääsääntöisesti keväälle ja alkukesälle, jolloin kasvien välinen kilpailu on yleensä ankarinta. Dynaamisilla alueilla hoitotöissä keskitytään voimakkaasti leviävien ja ei toivottujen lajien poistamiseen.

Kuva 6 Ahlaisten uudella hautausmaalla puiden poistoa.

Kuva 7 Niitty Pomarkun kirkon vieressä.

Kasvillisuuden ja alueiden hoitoon kuuluu myös haitallisten vieraslajien poisto. Vieraslajilla tarkoitetaan kasvia, eläintä tai muuta eliölajia, jonka siirtymistä oman luontaisen esiintymisalueensa ulkopuolelle ihminen on edistänyt joko tarkoituksellisesti tai tahattomasti. Vieraslaji on siis ihmisen myötävaikutuksella ylittänyt luontaiset leviämissesteet, kuten mantereen, meren tai vuoriston, ja levinnyt alueelle, minne se ilman ihmisen apua ei olisi vielä luontaisesti levinnyt. Haitallisen vieraslajin on todettu olevan uhka luonnon monimuotoisuudelle ja alkuperäiselle lajistolle. Vieraslaji, haitallinen vieraslaji sekä EU:ssa haitalliseksi säädetty vieraslaji on määritelty EU:n vieraslajiasetuksessa (1143/2014). Lisäksi vieraslajilaisissa (1709/2015) on määritelty kansallisesti haitalliseksi säädetty vieraslaji. Haitallisia vieraskasveja sisältävä kasvijäte ja maa-aines poistetaan, käsitellään ja kuljetetaan erityistä varovaisuutta noudattaen, jotta vieraskasvit eivät pääse leviämään. Kasvijätteen ja maa-aineksen käsittelyssä käytetyt työkonet ja -välineet sekä kuljetuskalusto pestään huolellisesti ennen niiden

käyttöä muussa käytössä. Huolehditaan, etteivät pesuvedet kulkeudu ympäristöön ja etteivät vieraskasvit leviä työntekijöiden jalkineiden mukana. Vieraslajien torjunnassa ja torjunnan suunnittelussa hyödynnetään Vieraslajit.fi -verkkosivuston (<https://vieraslajit.fi/>) ja ViherRiski -tietopankin (<https://www.vyl.fi/tietopankki/viherriski/>) tietoja.

Laatuvaatimuksissa käytetään soveltuvin osin Viherympäristöliitto ry:n julkaisemaa Viheralueiden kunnossapidon yleinen työselostus VKT 2021- julkaisun vaatimuksia. Hoidon laatua ja turvallisuutta tarkkaillaan säännöllisesti muiden kunnossapitotöiden ohella.

Hautausmaan kunto- ja turvallisuustarkastukset ja -inventoinnit

Hautausmaiden kunto- ja turvallisuustarkastukset ja inventoinnit suoritetaan mittauksin ja kartoituksin, minkä jälkeen tulokset raportoidaan ja dokumentoidaan ja inventointien perusteella tehdään muutos- ja korjausehdotuksia.

Hautausmaalla tehtävät tarkastukset ja inventoinnit:

- Puiden silmämääräinen kuntoseuranta
- Puiden kuntoarviointi
- Laitteiden ja järjestelmien tarkastus
- Rakenteiden, kalusteiden ja varusteiden kuntoseuranta
- Arvokkaiden hautojen ja hautamuistomerkkien inventointi
- Hautamuistomerkkien turvallisuuden tarkastus
- Hautojen hoitotason tarkastaminen

Haudan hoitamattomuuden seuranta toteutetaan erikseen sovitulla tavalla, kuten valokuvaamalla ja erikseen määritetyillä kriteereillä. Hoitamattoman haudan tietoihin kirjataan peruste hoitamattomuudelle sekä mahdollinen haudan kunnostaminen.

Hautausmaiden inventoinnissa noudatetaan Museoviraston julkaisun *Hautausmaiden inventointiopas* ohjeita.

Hautausmaan järjestelmien hoito ja käyttö

Hautausmaan järjestelmiä ovat sähkönjakelujärjestelmät, vedenjakelujärjestelmät, valaistusjärjestelmät ja valvontajärjestelmät. Järjestelmien toimintakuntoa ja turvallisuutta tarkkaillaan säännöllisesti muiden kunnossapitotöiden ohella. Järjestelmien käyttökuntoon kiinnitetään erityisesti huomiota kauden vaihtuessa ja järjestelmien käyttöönotossa. Keväisin tarkastetaan silmämääräisesti vedenjakelujärjestelmän toimintakuntoisuus ja viat korjataan. Valaisimien ja pistorasiatolppien kunto tarkistetaan syksyisin ja vialliset kunnostetaan. Hautausmaan teknisiä järjestelmiä käytetään, huolletaan ja tarkastetaan valmistajan ohjeiden mukaan. Vedenjakelu järjestetään keväällä äitienpäivään mennessä sääolosuhteiden salliessa. Vedenjakelujärjestelmät tyhjennetään syksyllä. Järjestelmien korjaustoista sovitaan erikseen.

11. Hautausmaiden kunnossapidon resurssit

Henkilöstö

Vakituisen henkilökuntaan kuuluu ylipuutarhuri, kaksi työnjohtajaa, 12 erityisammattimiestä ja kolme toimistosihiteeriä. Työnjohdosta vastaa työnjohtajat sekä ylipuutarhuri. Kirkkoneuvostossa esittelijänä toimii kiinteistöpäällikkö. Määräaikaista henkilökuntaa tarvitaan erityisammattimiesten kesälomasijaistamiseen, hautausmaiden kausiluonteisiin ulkoalueiden hoitotehtäviin sekä

hautainhoitorahaston tehtäviin. Ulkopuolisia urakoitsijoita on alueiden talvikunnossapidossa sekä haudankaivuutehtävissä. Erilaisten koneiden huollot tehdään huoltoliikkeissä. Hankalissa puiden poistoissa käytetään ongelmapuunkaatajia.

Hautaustoimi kantaa yhteiskuntavastuunsa työllistämällä työharjoittelijoita, työelämään tutustujia, kuntouttavan työtoiminnan asiakkaita ja yhdyskuntapalveluksen suorittajia.

Koneet, laitteet, käsityökalut

Konekalustoa tarvitaan ympärivuotisesti hautaamiseen liittyviin töihin sekä hautausmaiden kunnossapitoon. Kesäaikaan kunnossapidossa eniten koneita tarvitaan nurmikonhoidossa, mutta myös maa-ainesten ja kasvikasvien kuljetuksessa, pensasalueiden hoitoleikkauksissa, puiden hoidossa, kasvijätteen, kalusteiden ja muiden tarvikkeiden siirrossa sekä syyskunnostustöissä. Talvella konekalustoa tarvitaan lumen auraukseen ja hiekoitukseen.

Ajettava konekalusto

Konekalusto muodostuu kiinteistötraktoreista, kaivuukalustosta, kuorma-autosta ja ruohonleikkuuseen tarkoitetuista koneista.

Käppärän hautausmaa
Kaksi kiinteistötraktoria
Pientraktori
Kaksi ruohonleikkuria

Metsähautausmaa
Kuorma-auto
Kiinteistötraktori
Kaivinkone

Noormarkun hautausmaa
Kiinteistötraktori
Pientraktori
Ruohonleikkuri

Pomarkun hautausmaa
Kiinteistötraktori

Ahlaisten hautausmaat
Pientraktori etukuormaajalla

Lavian hautausmaat
Pientraktori etukuormaajalla

Kuva 8 Kuorma-autolla kuljetetaan kalustoa eri hautausmaille ja huoltoon sekä vaihtolavoja kevät- ja syysivuoksiin.

Käppärän hautausmaalla on kaksi kiinteistötraktoria, joissa molemmissa on sovite irrotettavalle kaivuulaitteelle. Käppärän hautausmaalla olevalla kaivuukalustolla hoidetaan Käppärän hautausmaan haudankaivuuta. Metsähautausmaan kaivuukalustoa käytetään haudankaivuussa myös muilla hautausmailla. Kuorma-auto on edellytys kaivuulaitteen ja koneiden siirtoon muille hautausmailla. Kuorma-autoa käytetään myös koneiden kuljettamiseen huoltoihin sekä puutarhajätteen kuljetukseen. Lavian hautausmaalla käytetään haudankaivutöissä ulkopuolista

urakoitsijaa, sillä etäisyys Metsähautausmaalle on pitkä ja urakoitsija on osoittanut luotettavuutensa ja huolellisuutensa yhteistyön edetessä. Nurmikonleikkuuseen tarkoitettuja päältä ajettavia ruohonleikkureita on kaikilla hautausmailla Metsähautausmaata lukuun ottamatta. Lisäksi Käppärän ja Noormarkun hautausmailla on isommat keräävät ja tieliikennekäyttöön rekisteröidyt ruohonleikkurit. Käppärän leikkurit palvelevat myös Vanhan hautausmaan ja Keski-Porin kirkon kunnossapidossa ja Noormarkun leikkureita käytetään Noormarkun Pappilan ja seurakuntakodin nurmikoiden hoitoon. Talvikunnossapito järjestetään tarpeen mukaan. Käppärän hautausmaalla, Vanhalla hautausmaalla ja Metsähautausmaalla talvikunnossapidosta huolehditaan omalla kalustolla. Muilla hautausmailla talvikunnossapito on ulkoistettu kokonaan tai osittain. Henkilönostinta tarvittaessa käytetään vuokranostimia. Töiden sujuvuuden takia peräkärryt, kauhat, aurat, hiekoittimet ym. työkoneet ja niiden valmius pyritään pitämään kunnossa säännöllisillä huolloilla ja kaluston uusimisella tarvittaessa.

Moottorikäyttöiset pienkoneet

Moottorikäyttöisiä pienkoneita on tarvittava määrä kaikilla hautausmailla. Ympäristösyistä ja käyttömukavuussyistä pienkoneissa ollaan siirtymässä polttomoottorikoneista kevyempiin ja hiljaisempiin akkukäyttöisiin koneisiin. Tällä hetkellä on siirtymävaihe käynnissä ja käytössä on molempia, akkukäyttöisten määrä kuitenkin lisääntyy aina kun vanhaa kalustoa uudistetaan. Hautausmailla käytössä olevia pienkoneita tarvitaan eniten nurmikonhoitoon sekä puiden ja pensaiden hoitoon liittyviin töihin. Käytössä on työnnettäviä ruohonleikkureita, raivaussahoja, trimmereitä, lehtipuhaltimia, pensasleikkureita ja moottorisahoja. Kantojyrsintä kuljetetaan tarpeen mukaan kohteisiin, joissa on poistettavia kantoja.

Käsityökalut

Hautausmailla pitää olla tarvittava määrä käsityökaluja, jotka palvelevat erityisesti kausiluonteisissa töissä. Erilaiset kärryt, lapiot, haravat, harat, kuokat, kastelukannut, oksasakset ja muut pienvälineet ovat oleellisia välineitä kesäkauden hoitotöissä. Niiden kunnosta pidetään huolta ja uusia hankitaan rikkoutuneiden tilalle. Käsityökaluissa seurataan kehitystä ja niillä pyritään tekemään hautausmaan kausityöntekijöiden työstä mahdollisimman mielekäästä ja tehokasta.

Huoltoon käytettävät koneet ja laitteet

Käppärän hautausmaalla ja Metsähautausmaalla ja Noormarkun hautausmaalla on varustellut huoltotilat, ergonominen huoltopöytä ja asianmukaiset huoltovälineet, joten hautausmaiden pienkoneiden huolto on keskitetty näihin kohteisiin. Kaikilla hautausmailla on perusvälineet pienien huoltojen tekemiseen, kuitenkin monessakaan paikassa ei ole riittäviä tiloja, joissa olisi tarvittavat puitteet perusteellisemman huollon tekemiseksi. Ruohonleikkureiden puhdistamiseen käytetään painepesuria tai paineilmapuhallinta.

Hautaamiseen liittyvät laitteet

Hautaamiseen liittyviä laitteita ja välineitä on jokaisella hautausmaalla. Pääsääntöisesti arkkuhaudat kaivetaan konetyönä ja uurnahaudat kaivetaan lapiolla. Arkkuhaudoissa käytetään sortumasuojia sekä reunalankkuja, jotka useimmiten ovat alumiinisia, mutta myös puisia on käytössä. Avoin hauta peitetään aina kansilaitteella.

Talvella haudankaivuu edellyttää roudan sulattamista. Tätä tarkoitusta varten on routamattoja ja kaukalomallisia sulattajia. Uurnahautojen sulattamiseen käytetään myös sauvamallisia sulattajia.

Arkku- ja urnahautoja varten pitää olla eri kokoisia sulattajia. Sulattajat toimivat verkkovirralla, minkä takia on ensiarvoisen tärkeää, että hautausmailla on tarpeellinen määrä sähköpisteitä. Arkkuhautauksen yhteydessä joudutaan usein siirtämään haudalla oleva muistomerkki haudankaivuutyön tieltä, mitä varten työssä tarvitaan kivitarraimia, joilla kiven siirto onnistuu mahdollisimman ergonomisesti.

Toimitilat

Käppärän hautausmaalla on toimistotilat, joissa työskentelee kolme toimistosihiteeriä ja työnjohto.

Henkilökunnan sosiaalilat sekä muut toimitilat esitellään tarkemmin kunkin hautausmaan osalta.

Huoltoalueet

Huoltoalueita tarvitaan maa-ainesten, katteiden ja kasvijätteiden välivarastointiin ja käsittelyyn. Hautamaat, kasvialustat, kiviainekset mm. murskeet ja kivituhka, risu-, oksa- ja puujäte sekä haudoilta poistetut muistomerkit tarvitsevat varastotilaa.

Huoltoalueet ja niiden kehittämistarpeet esitellään tarkemmin kunkin hautausmaan osalta.

12. Hautausmaan kunnossapidon kehittäminen

3-5 vuoden sisällä toteutettavia kehittämistavoitteita

Käppärän hautausmaa

- Kiviaidan kunnostaminen
- Jätehuollon uudistaminen ja syväkeräysastioiden asennus pääporteille.
- Valaistuksen ja vesijohtojen kunnostuksen loppuun saattaminen.
- Lehmuskujanteen kuntokartoitus ja tarvittavat toimenpiteet

Vanha hautausmaa

- Muistolehdon perustaminen.
- uusien hautaosastojen rakentaminen

Noormarkun hautausmaa

- Uusien sosiaali-, huolto- ja varastotilojen rakentaminen.

Pomarkun hautausmaa

- Aluevalaistuksen uusiminen
- Sosiaali-, huolto- ja varastotilojen kunnostaminen.

Yleisiä kaikkia hautausmaita koskevia tavoitteita vuosille 2023-2028.

- Ympäristöasioiden huomioiminen hautausmaiden kunnossapidossa
  - Hautausmaiden hoito ympäristödiplomin vaatimusten mukaisesti.
  - Täydennysistutuksissa käytetään monipuolisesti erilaisia puulajeja sekä pensaita.
  - Perennahoitojen lisääminen hautainhoitorahastossa.
  - Käytävien hoidon kehittäminen ilman kemiallisia torjunta-aineita.

- Linnunpönttöjen säännöllinen uusiminen.
- Palautuneiden hautakivien uusiokäytön lisääminen.
- Penkkien uusiminen tarvittaessa.
- Jätehuollon kehittäminen ja jätehuoltomääräyksiä seuraaminen

Kuva 9 Ahlaisten uuden hautausmaan sähkönjakelun ja valaistuksen uusiminen.

5-10 vuoden sisällä toteutettavia kehittämistavoitteita

Noormarkun hautausmaa

- Kuusiain poisto ja uuden kasvuston perustaminen.
- Aluevalaistuksen osittainen uusiminen. Pollarien uusiminen.

Lavian kappelihautausmaa

- Kiviaidan korjaaminen.

Lassilan hautausmaa

- Aluevalaistuksen uusiminen.

Ahlaisten vanha hautausmaa

- Aluevalaistuksen uusiminen.

Yleisiä kaikkia hautausmaita koskevia tavoitteita vuosille 2029-2033.

- Ilmoitustaulujen ja hautausmaaopasteiden ajantasaistaminen.
- Puiden kuntokartoitukset.
- Historiahautojen inventointi.
- Hoitamattomien hautojen kuulutukset.
- Hoitosuunnitelmaa ja hautausmaiden kunnossapitoa tukevien karttojen laatiminen.
- Hoitosuunnitelman päivittäminen.

13. Porin ev.lut. seurakuntayhtymän hautausmaat

Porin Metsähautausmaa

Maastoltaan alue on tasapohjaista kangasmetsää, jonka pääpuulaji on mänty. Alkuperäinen puusto ja metsänpohjan kasvillisuus säilytetään luonnonmukaisena. Alueen hoidon tavoitteena on turvallinen ja viihtyisä metsähautausmaa. Haudankaivuun yhteydessä kunnakerros poistetaan niin, että kunta voidaan asentaa takaisin haudan täytön ja tiivistyksen jälkeen. Irrotettu kunta välivarastoidaan niin, ettei se pääse kuivumaan, rikkoutumaan, tiivistymään tai muuten vaurioitumaan välivarastoinnin aikana. Hautausmaa pidetään istutusten suhteen luonnon ja luonnossa kasvavien puiden ja kasvien varassa. Nurmikkoa tai vastaavaa alueelle ei perusteta. Puustoa uusitaan tarvittaessa poistamalla vaaralliset tai metsätuhoa mahdollisesti aiheuttavat puut. Metsänhoidollisilla harvennuksilla ja poimintahakkuilla Metsähautausmaan metsäekosysteemi pyritään säilyttämään elinvoimaisena ja luonnonmukaisena. Kulumista aiheuttava käyttö ohjataan rakennetuille sorapintaisille käytäville.

Metsähautausmaa rakennuksineen on vihitty käyttöön vuonna 1989. Hautausmaa ja kaikki rakennukset on suunniteltu ja toteutettu yhtä aikaa. Krematoriorakennus valmistui alueelle 2024.

Toimitilat

Metsähautausmaalla on sosiaalityilat ovat riittävät ja asianmukaiset, mutta erillistä ruokailutilaa ei ole.

Huoltoalueet ja huoltotilat

Metsähautausmaalla on riittävästi tilaa niille tarvikkeille, joita hautausmaan hoidossa tarvitaan. Yksittäisten hautojen hoidossa syntyvät puutarhajätteet kuljetetaan pois.

Kuva 10 Metsähautausmaalla vaalitaan alkuperäistä metsänpohjaa ja puustoa.

Huoltotilat ovat samassa rakennuksessa seurakuntasalin kanssa. Huoltotilat ovat ahtaat, mutta hyvin varustellut. Koneiden säilytys on järjestetty samassa tilassa huoltotöiden kanssa, minkä takia tiloissa on ahtautta.

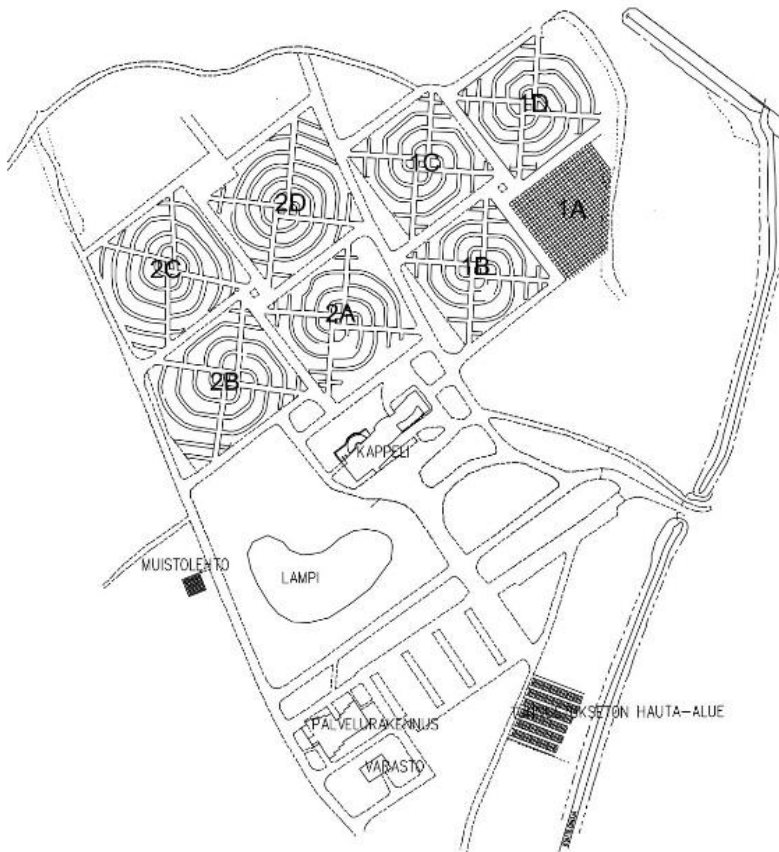
Talvikunnossapito

Talvikunnossapito hoidetaan omana työnä seurakuntayhtymän omalla kalustolla. Hiekoitussepinä käytetään punaista hiekoitussoraa tai murskettä.

Metsähautausmaan erityispiirteet

Metsähautausmaa on mäntyvaltaista kangasmetsää, missä pohjakerroksen muodostaa kunta ja hautapaikat sijaitsevat rakennettujen käytävien varrella puiden lomassa. Muistomerkit asennetaan käytävän reunalle noin 60 senttimetrin etäisyydellä käytävän reunasta. Näin kunnakerrokseen tulee mahdollisimman vähän kulumista, kun omainen suorittaa haudan hoitotoimenpiteet käytävältä käsin. Kukkapesän

teko ei ole metsähautausmaalla sallittua, vaan kaikki istutukset tulee istuttaa astiaan, josta ravinteet eivät pääse rehevöittämään ympäristöä. Haudankaivuun yhteydessä kunnakerros poistetaan niin, että kunta voidaan asentaa takaisin haudan täytön ja tiivistyksen jälkeen. Irrotettu kunta välivarastoidaan niin, ettei se pääse kuivumaan, rikkoutumaan, tiivistymään tai muuten vaurioitumaan välivarastoinnin aikana. Kunnan elinvoimasta ja kunnosta huolehditaan välivarastoinnin aikana esimerkiksi kastellen ja varjostaen.

Kuva 11 Porin Metsähautausmaan yleiskartta

Käppärän hautausmaa

Yleistä

Hautausmaa on toimintaviheraluetta, jonka hoidon tavoitteena on viihtyisä, turvallinen ja toimiva viheralue. Reuna-alueita hoidetaan luonnon monimuotoisuus huomioiden ja annetaan reuna-alueiden kehittyä monilajisiksi ja luonnonmukaisiksi.

Käppärän hautausmaa on osa Porin kansallista kaupunkipuistoa. Käppärän hautausmaan erikoisuutena ovat sen vaikuttavat vanhat sukuhaudat sekä arvokkaat erikoiskohteet, 1800-luvulla rakennettu Pieni Kappeli ja Juseliuksen mausoleumi sekä 1960 valmistunut Iso siunauskappeli.

Käppärän hautausmaalla pesii rauhoitettu mustavariskolonia. Pesimäkaudella mustavarikset aiheuttavat haittaa pesien lähistöllä oleville haudoille. Vahinkojen ja uhkien ennaltaehkäisemiseksi osastojen muistomerkkejä on suojattu suojapeltien avulla sekä alueen siivousta on lisätty.

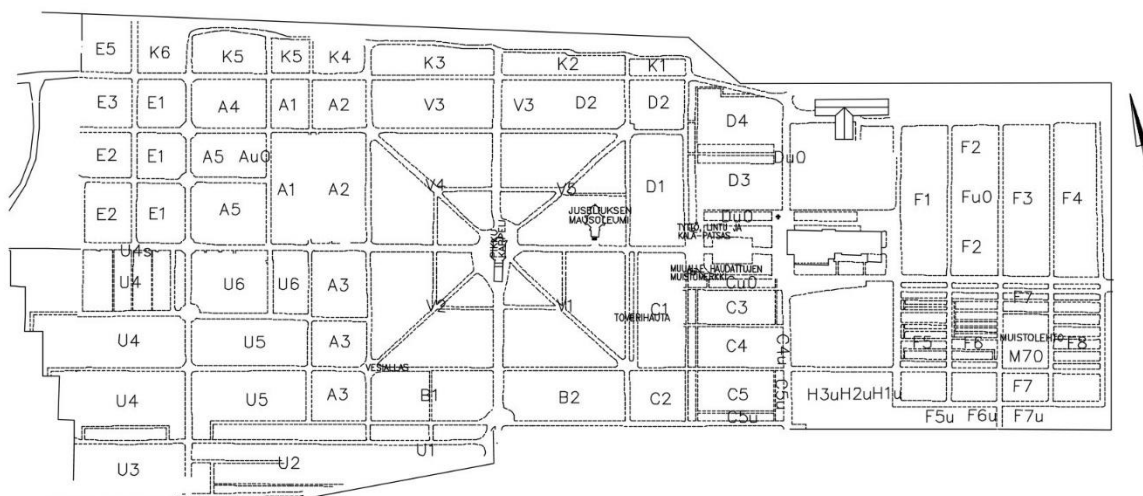
Hautausmaan länsireunaan on perustettu pieni metsikkö, jota hienovaraisilla hoitotoimilla ohjataan kasvamaan monilajiseksi metsiköksi, jossa aluskasvillisuus saa kehittyä kasvuolosuhteiden muuttuessa taimien varttuessa. Tulevaisuuden tavoitteena on luoda pienoismetsä, joka tarjoaa monipuolisen elinympäristön ja tarjoaa hautausmaakävijälle luontokokemuksen.

Toimitilat

Käppärän hautausmaan sosiaalityötiloissa on riittävät ja asianmukaisesti varustetut pukeutumis- ja vaatteiden säilytystilat, peseytymistilat, wc-tilat sekä työvaatteiden ja -jalkineiden kuivatustilat. Ruokailutilat on varusteltu asianmukaisesti.

Huoltoalueet ja huoltotilat

Talvikunnossapito hoidetaan omana työnä seurakuntayhtymän omalla kalustolla. Hiekoitussepinä käytetään punaista hiekoitussoraa tai murskettä.

Kuva 12 Käppärän hautausmaan opaskartta

Vanha hautausmaa

Hautausmaa on toimintaviheraluetta, jonka hoidon tavoitteena on viihtyisä, turvallinen ja toimiva viheralue. Vanha osa säilytetään ennallaan ja alueen puistomainen yleisilme säilytetään. Vanhalla hautausmaalla on käytössä uurnahautaus. Hautoja luovutetaan reunakivin rajatuilta hauta-alueilta. Seurakunta hoitaa alueen kasvillisuuden, kiveykset ja muistomerkit.

Käppärän hautausmaan tavoin myös Vanha hautausmaa on osa Porin kansallista kaupunkipuistoa. Se on ainutlaatuinen osa Porin kaupunkipuistojen ketjunomaista rakennetta olemalla omaperäinen historiallinen miljöö, joka tuo menneisyyden puistossa kävijän lähelle.

Toimitilat

Vanhalla hautausmaalla on käytössä ruokailutila ja wc-tilat.

Huoltoalueet ja huoltotilat

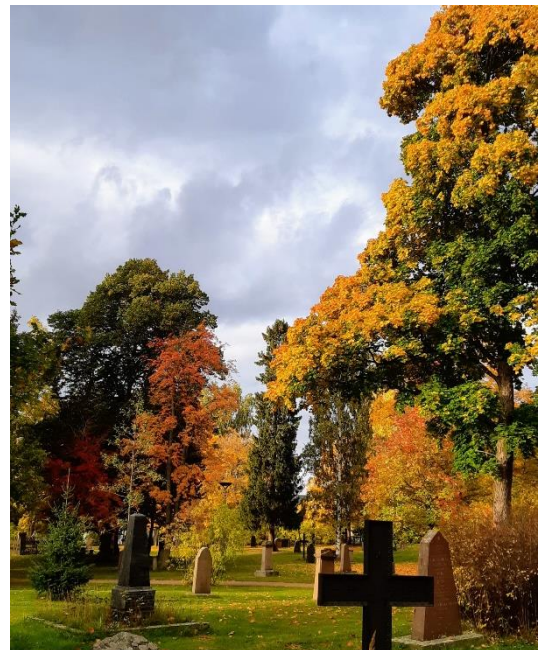
Talvikunnossapito hoidetaan omana työnä seurakuntayhtymän omalla kalustolla. Hiekoitussepinä käytetään punaista hiekoitussoraa tai mursketta.

Kuva 13 Vanhan hautausmaan uurnahauta-alueita

Kuva 14 Uurnahauta-alueet sulautuvat ympäristöön.

Kuva 15 Vanhan hautausmaan historia säilytetään.

Reposaaren hautausmaa

Yleistä

Hautausmaa on toimintaviheraluetta, jonka hoidon tavoitteena on viihtyisä, turvallinen ja toimiva viheralue.

Hautaamattomia alueita hoidetaan niittyinä ja reuna-alueiden annetaan kehittyä monilajisiksi ja kerroksellisiksi. Reposaarelle ominaisia painolastikasveja suositaan.

Reposaaren hautausmaa on laivojen painolastimaista muodostettu, joten haudankaivuun yhteydessä simpukankuoret tai eksoottiset kivet eivät ole harvinaisia.

Reposaaren metsäauriskanta on vahva, minkä takia kasvivalintoihin pitää kiinnittää erityishuomiota.

Toimitilat

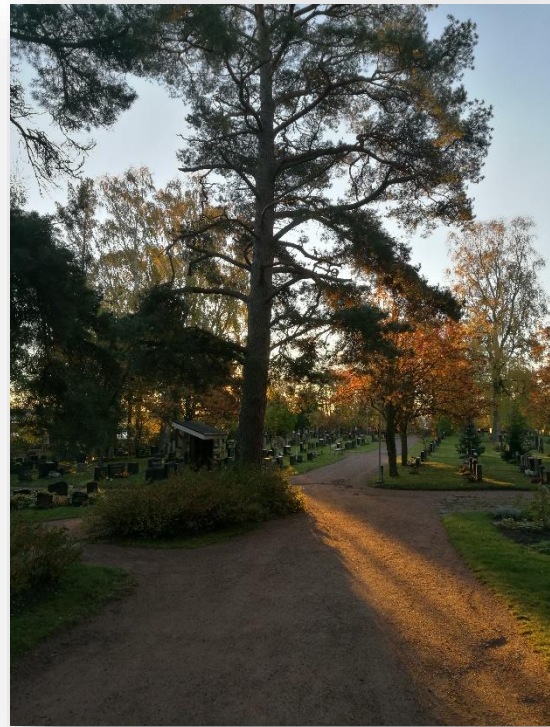
Reposaaren hautausmaalla tilat ovat riittävät ja asianmukaisesti varustellut, mutta tarvitsevat päivitystä.

Huoltoalueet ja -tilat

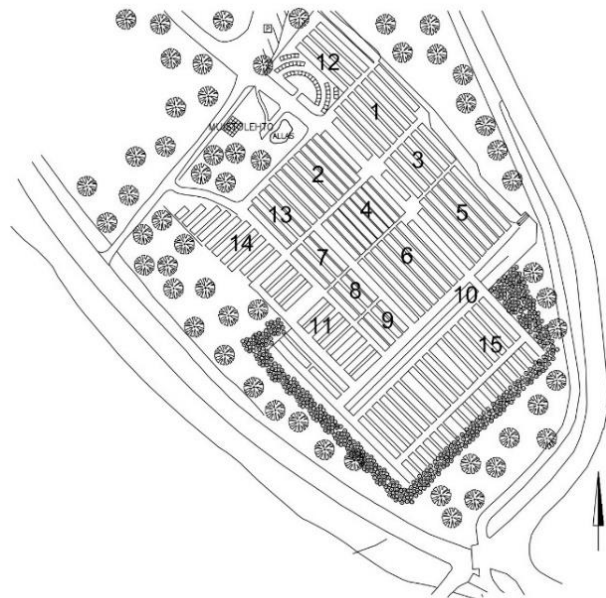
Hautausmaan reunalla on tilat hautausmaan hoidossa tarvittavien aineiden säilyttämiselle. Puutarhajätteet kuljetetaan pois keväisin ja syksyisin. Varastotilat ovat ahtaat. Varsinaisia huoltoon sopivia tiloja ei ole, mutta korjausta tai isompaa huoltoa tarvittaessa koneet kuljetetaan Metsähautausmaalle huollettavaksi.

Talvikunnossapito

Talvikunnossapito on ulkoistettu. Talvikunnossapito tehdään urakoitsijan toimesta urakoitsijan omalla kalustolla. Hiekoitussepinä käytetään punaista hiekoitussoraa tai mursketta.

Kuva 16 Reposaaren hautausmaan pääkäytävä.

Kuva 17 Reposaaren hautausmaan opaskartta

Ahlaisten vanha ja uusi hautausmaa

Yleistä

Ahlaisissa sijaitsee kaksi hautausmaata, uusi ja vanha hautausmaa. Ahlaisten hautausmaat ovat toimintaviheralueita, joiden hoidon tavoitteena on viihtyisä, turvallinen ja toimiva viheralue. Ahlaisten vanha hautausmaa sijaitsee kirkon ympärillä ja alueeseen kuuluu myös sankarihauta-alue, jonka arkkitehtoninen ja kulttuurinen ilme säilytetään alkuperäisenä. Kasvivalinnoissa kiinnitetään huomiota kestäväyyteen ja monimuotoisuuteen. Sankarihautausmaan vieressä sijaitsevat Ahlaisten kirkon kedot, jotka kuuluvat merkittävästi Ahlaisten perinnemaisemaan.

Toimitilat

Ahlaisten hautausmaalla on pienet, mutta riittävät ja asianmukaisesti varustellut sosiaalityilat.

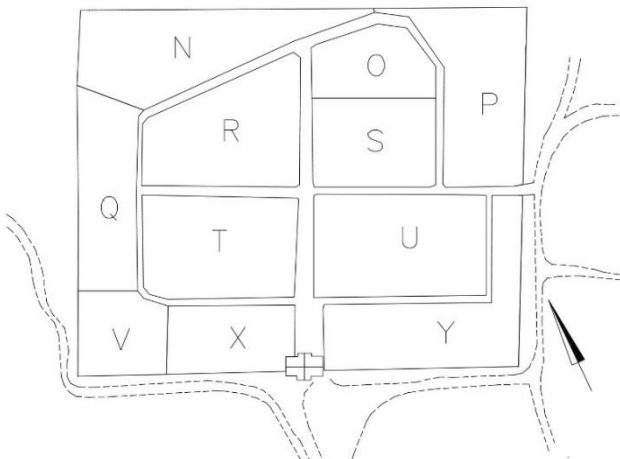
Huoltoalueet ja -tilat

Kirkkohautausmaalla huoltoalueet ovat ahtaat. Hautausmaan ja pysäköintialueen laitamilla pystytään kuitenkin säilyttämään tarvittava määrä hautausmaan hoidossa tarvittavia aineksia. Uuden hautausmaan puolella huoltoalueet ovat hieman tilavampia, minkä takia mm. kompostialue ja hautamaiden säilytysalue palvelee molempia hautausmaita.

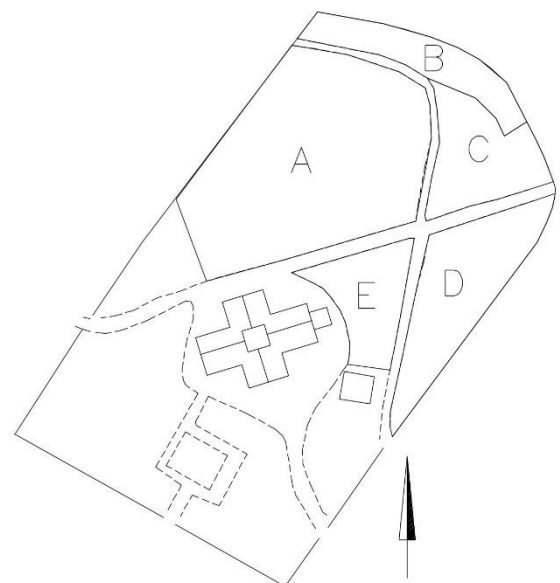
Kirkon vieressä on varasto- ja huoltotilana toimiva lämmin varasto. Tilat ovat koneiden ja tarvikkeiden säilytystä varten riittävät, mutta varsinaisia huoltoja varten ahtaat. Isompia huoltoja varten koneet kuljetetaan muualle huoltoon. Uuden hautausmaan puolella on vanha läpikäytävä, jota käytetään varastotilana. Läpikäytävän toinen puoli on lämmin ja sinne tulee sekä sähkö että vesi, joten sitä voi tarvittaessa käyttää sosiaalityilana. Läpikäytävän tilat ovat tärkeitä, sillä pelkästään kirkon vieressä oleva varasto ei ole riittävän iso kaikkien kahden hautausmaan hoidossa tarvittavien koneiden, laitteiden ja tarvikkeiden varastointiin. Läpikäytävä-rakennus tarvitsisi kunnostusta.

Talvikunnossapito

Talvikunnossapito on ulkoistettu. Talvikunnossapito tehdään urakoitsijan toimesta urakoitsijan omalla kalustolla. Hiekoitussepinä käytetään punaista hiekoitusSORAA tai murskettä.

Kuva 18 Ahlaisten uusi hautausmaa

Kuva 19 Ahlaisten vanha hautausmaa

Noormarkun hautausmaa

Yleistä

Hautausmaa on toimintaviheraluetta, jonka hoidon tavoitteena on viihtyisyä, turvallinen ja toimiva viheralue.

Noormarkun kirkon vieressä on sankarihauta-alue, jonka arkkitehtoninen ja kulttuurinen ilme säilytetään alkuperäisenä. Kasvivalinnoissa kiinnitetään huomiota kestävyteen ja monimuotoisuuteen.

Vuonna 2009 käyttöön vihitty hautausmaan laajennusosa yhdistää kaksi aiemmin erillistä hautausmaata yhdeksi yhtenäiseksi kokonaisuudeksi. Laajennusosan ansiosta uusia hautapaikkoja on runsaasti.

Noormarkun hautausmaan käytävät ovat kivituhkapintaisia, mutta laajennusosan keskikäytävä ja pysäköintialueet ovat asfalttipintaisia.

Kuva 20 Noormarkun hautausmaan laajennusosan keskikäytävä

Toimitilat

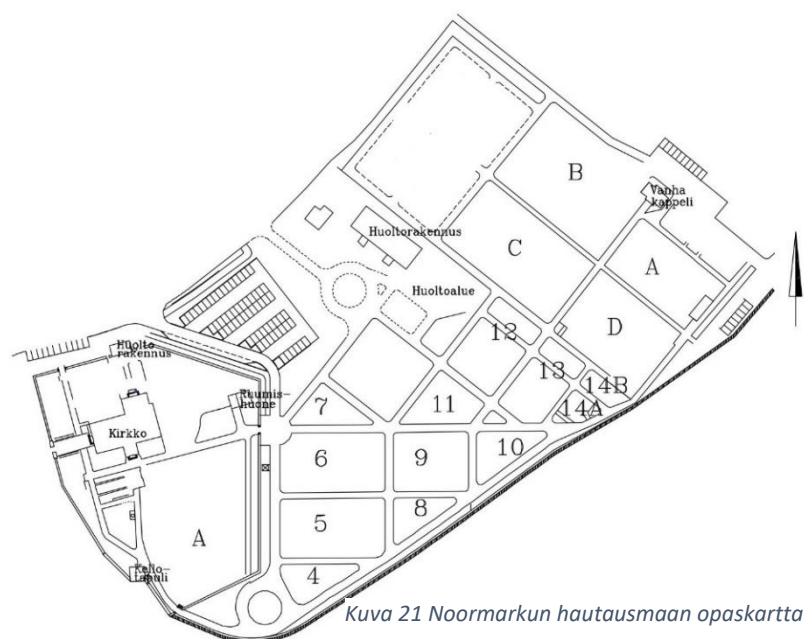
Noormarkun hautausmaalla sosiaalitalana toimii vuokrattu työmaaparakki. Työmaaparakki on väliaikaisratkaisu eikä täytä kaikin tavoin riittävyttä ja asianmukaisuutta, mitä sosiaalitaloilta vaaditaan. Hautausmaatyöntekijöillä on kuitenkin käytettävissä Noormarkun pappilan sosiaali- ja peseytymistilat, joiden sijainti ei kuitenkaan ole kaikin puolin tarkoituksenmukainen.

Huoltotilat ja -alueet

Noormarkun hautausmaan yhteydessä on tarpeellinen määrä huoltoalueita, joissa voidaan säilyttää hautausmaan hoidossa tarvittavia aineksia. Huolto- ja kalustohalli on tilava, mutta huonokuntoinen ja se olisi uudistettava mahdollisimman pian.

Talvikunnossapito

Talviaikainen kunnossapito tehdään osittain omana työnä ja osittain ulkoistettuna. Hiekoitukseen käytetään harmaata hiekoitussoraa tai murskettä. Asfalttipintojen liukkaudentorjuntaan pitää kiinnittää erityistä huomiota.

Kuva 21 Noormarkun hautausmaan opaskartta

Lassilan hautausmaa

Yleistä

Hautausmaa on toimintaviheraluetta, jonka hoidon tavoitteena on viihtyisä, turvallinen ja toimiva viheralue. Lassilan hautausmaa sijaitsee kirkon ympärillä ja kirkon vieressä on sankarihauta-alue, jonka arkkitehtoninen ja kulttuurinen ilme säilytetään alkuperäisenä. Kasvivalinnoissa kiinnitetään huomiota kestävyteen ja monimuotoisuuteen.

Toimitilat

Lassilan hautausmaalla ei ole erillisiä sosiaali- ja ruokailutiloja. Käytössä on kirkon ja pappilan keittiö- ja wc-tilat.

Kuva 22 Lassilan hautausmaa sijaitsee Lassilan kirkon ympärillä

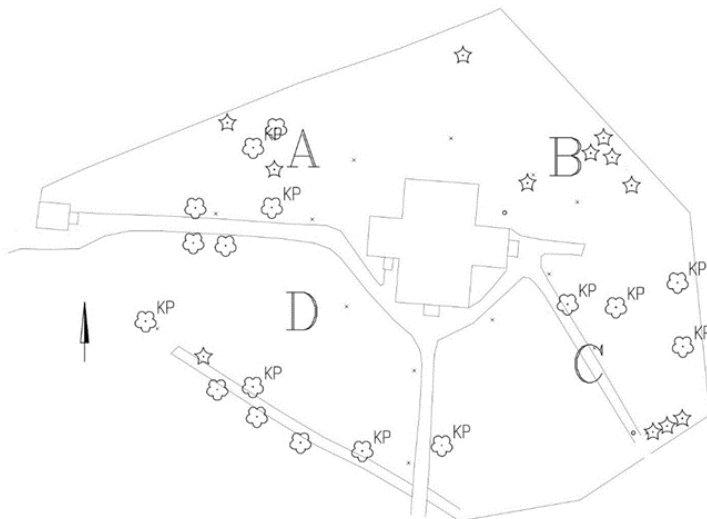
Huoltoalueet

Hautausmaan pysäköintialueen reunalla on tilaa säilyttää multaa ja kivituhkaa. Puutarhajätteet kuljetetaan hautausmaalta pois keväisin ja syksyisin.

Talvikunnossapito

Talvikunnossapito on ulkoistettu. Talvikunnossapito tehdään urakoitsijan toimesta urakoitsijan omalla kalustolla. Hiekoitussepinä käytetään harmaata hiekoitussoraa tai murskettä.

Lassilan hautausmaa

Kuva 23 Lassilan hautausmaan osastot

Lavian kirkkohautausmaa ja kappelihautausmaa

Hautausmaat ovat toimintaviheralueita, joiden hoidon tavoitteena on viihtyisä, turvallinen ja toimiva viheralue.

Lavian kirkon vieressä on sankarihauta-alue, jonka arkkitehtoninen ja kulttuurinen ilme säilytetään alkuperäisenä. Kasvivalinnoissa kiinnitetään huomiota kestävyteen ja monimuotoisuuteen.

Kirkon viereinen hautaosasto pyritään säilyttämään reunakivialueena. Myös Lavian kappelihautausmaan vanhimpien osastojen yleisilme pyritään säilyttämään.

Lavian kappelihautausmaalla ja kirkkohautausmaalla sijaitsevien vuoden 1918 sodan muistomerkkien sekä muiden yhteismuistomerkkien alueiden yleisilme pidetään siistinä ja kasvivalinnoilla pyritään kestävyteen.

Toimitilat

Lavian kappelihautausmaalla ei ole asianmukaisia sosiaalitylöitä, ruokailutilaa eikä juoksevaa vettä. Lavian kirkkohautausmaalla on käytössä Lavian seurakuntakoti, jossa on ei ole erillisiä sosiaalitylöitä, mutta muuten on käytössä kaikki tarvittava ja riittävällä mitoituksella.

Huoltoalueet

Kappelihautausmaalla on kylmävarastot, hautausmaan hoidossa tarvittaville tarvikkeille ja välineille. Tilat ovat heikkokuntoiset. Kirkkohautausmaalla on vanha kylmävarasto sekä käytössä seurakuntakodin alakerran tilat. Lavian hautausmaiden huolto- ja varastotilat vaativat kunnostusta. Molempien hautausmaiden reunamilla on pienehköt alueet, joihin mahtuu tarvittava määrä multaa ja mursketta.

Talvikunnossapito on osittain ulkoistettu ja tehdään osittain omana työnä. Talvikunnossapito tehdään urakoitsijan toimesta urakoitsijan omalla kalustolla. Hiekoitussepinä käytetään harmaata hiekoitusSORAA.

Kuva 24 Lavian kappelihaudausmaa

Kuva 25 Lavian kirkkohaudoausmaa

Pomarkun hautausmaa

Hautausmaa on toimintaviheraluetta, jonka hoidon tavoitteena on viihtyisä, turvallinen ja toimiva viheralue.

Pomarkun hautausmaalla sijaitsee kaksi kirkkoa ja uudemman kirkon vieressä on sankarihauta-alue, jonka arkkitehtoninen ja kulttuurinen ilme säilytetään alkuperäisenä. Kasvivalinnoissa kiinnitetään huomiota kestävyteen ja monimuotoisuuteen.

Toimitilat

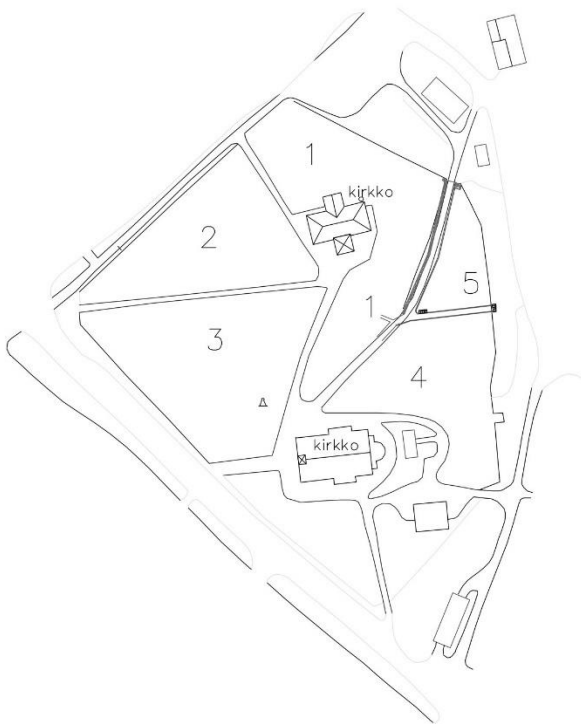
Pomarkun hautausmaalla sosiaalityilat ovat muuten riittävät, mutta tiloissa ei ole mahdollisuutta käydä suihkussa.

Huoltoalueet

Huoltoalueet ovat pienehköt, mutta tarvittava määrä hautausmaiden hoidossa tarvittavia aineksia pystytään säilyttämään. Kompostialueella säilytetään sekä kompostoitavaa puutarhajätettä että hautamaita. Huolto- ja varastotilat ovat ahtaat ja tarvitsevat uudistamista.

Talvikunnossapito

Talvikunnossapito on osittain ulkoistettu. Talvikunnossapito tehdään urakoitsijan toimesta urakoitsijan omalla kalustolla. Hiekoitussepinä käytetään harmaata hiekoitussoraa tai murskettä.

Kuva 27 Pomarkun hautausmaan osastot

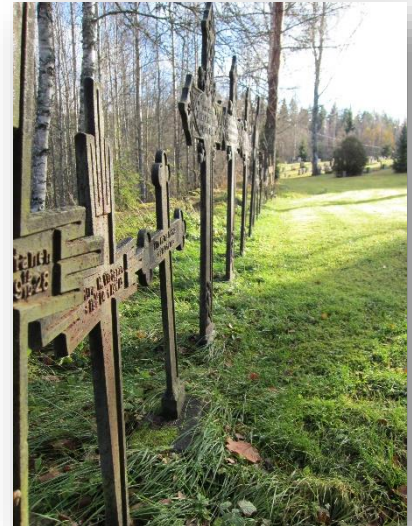

Kuva 26 Puita on poistettu, kannot jyrsitty ja uusien puiden istutus suunniteltu Pomarkun hautausmaalla.

Lopuksi

Hautausmaiden perimmäinen tehtävä on tarjota hautasija jokaiselle alueen kuntalaiselle. Hautausmailla on kuitenkin paljon muita yhtä tärkeitä arvoja ja tehtäviä, joiden merkitys voi olla tärkeää yksittäiselle ihmiselle, yhteisölle tai koko kulttuurille. Hautausmaat ovat edesmenneiden muistelupaikkoja, arvokkaita kulttuuriympäristöjä ja osa viherverkostoa, joten hautausmaan ylläpito ja kunnostus on samalla arvokkaan kulttuuriperinnön ja luonnon monimuotoisuuden vaalimista.

Tätä hoitosuunnitelmaa laadittaessa on kiinnitetty erityisesti huomiota ympäristöasioihin. Ympäristöasioiden keskeisin tavoite on ohjata seurakuntalaisia ympäristövastuulliseen ajatteluun ja toimintaan. Samalla haastetaan hautausmaiden työntekijät ymmärtämään ympäristöasiat osana jokaista toimintaa. Hautausmaiden hoidossa asetetaan tavoitteita ympäristöhaittojen vähentämiseksi, organisoidaan tehtäviä sekä seurataan tavoitteiden saavuttamista.

Kuva 28 Historia ja luonto ovat osa elävää hautausmaata.

Ympäristöasiat huomioivia kunnossapidon toimintaperiaatteita ovat muun muassa:

- Kehitetään ja kunnossapidetään hautausmaata osana laajempaa viherverkostoa.
- Käytetään kunnossapitoluokitusta monipuolisesti niin, että hautausmaalle syntyy myös luonnon monimuotoisuutta edistäviä vähemmän tehokkaasti hoidettavia alueita.
- Tunnistetaan, poistetaan ja hävitetään haitalliset vieraslajit asianmukaisesti.
- Varmistetaan monivuotisten kasvien soveltuvuus paikkakunnan kasvillisuusvyöhykkeelle.
- Hankitaan kotimaassa ja mieluiten lähellä tuotettuja kasveja ja muita kunnossapidon materiaaleja.
- Käytetään ympäristövaikutuksiltaan vähiten haittaavia tuotteita.
- Vältetään kemikaalien käyttöä.
- Torjutaan liukkaita sepelillä.
- Hävitetään rikkakasvit mekaanisesti.
- Käytetään hitaasti liukenevia lannoitteita maa-analysien ohjeiden mukaan.
- Tehdään pölynsidontaa harkiten.
- Minimoidaan kasteluvien käyttöä.
- Suositetaan akkukäyttöisiä pienkoneita.
- Käytetään pienkoneissa pienkonebenssiiniä.
- Laaditaan puustolle hoitosuunnitelma.
- Lajitellaan hautausmailla syntyneet jätteet huolellisesti ja opastetaan hautausmaan käyttäjiä lajitteluun.

Ilmastonmuutoksen vaikutukset tulevat näkymään myös hautausmaan hoidon haasteina. Ilmaston ennustetaan muuttuvan siten, että kevät ja kesä alkavat aikaisemmin ja ne ovat hieman lämpimämpiä. Keväällä ja kesällä tulevat pitkät kuivat jaksot, hallaton kausi pitenee, mutta hallat ovat ajoittain ankaria. Syksy ja talvi alkavat myöhemmin sekä selvästi lauhempana. Syksyisin ja talvisin on runsaasti sateita. Lyhyitä kovia pakkasjaksoja tulee satunnaisesti ja lumettomuus yleistyy. Maa voi routaantua syvältä lumen puutteen takia. Talvehtimisongelmat tulevat lisääntymään varsinkin lumettomilla alueilla. Kasvintuhoojat ja -taudit tulevat lisääntymään, ja sen myötä kasvien perusterveys sekä oikeiden kasvien valinta tulee entistä tärkeämmäksi. Paitsi taudit ja tuholaiset myös rikkakasvit tulevat lisääntymään kiihtyvällä tahdilla, kun kasvuolosuhteet muuttuvat leudompina talvien myötä otollisemmiksi.